

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

RPO-638300-X/10/AA

00-090 Warszawa Tel. centr. 0-22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 0-22 827 64 53

Warszawa, ¹⁵...stycznia 2010 r.

Pani
EWA KOPACZ

MINISTER ZDROWIA

szanowna Pani Minister

Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (Dz. U. z 2009 r. Nr 52, poz. 417 ze zm.), ustalająca katalog praw pacjenta, w rozdziale 6, określa prawo do poszanowania intymności i godności. W myśl tych przepisów, pacjent ma prawo do poszanowania intymności i godności, w szczególności w czasie udzielania mu świadczeń zdrowotnych. Prawo do poszanowania godności obejmuje także prawo do umierania w spokoju i godności. W celu realizacji tego prawa, osoba wykonująca zawód medyczny ma obowiązek postępować w sposób zapewniający poszanowanie intymności i godności pacjenta. Przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych, generalnie, może być obecna osoba bliska. Osoby wykonujące zawód medyczny, inne niż udzielające świadczeń zdrowotnych, uczestniczą przy udzielaniu tych świadczeń tylko wtedy, gdy jest to niezbędne ze względu na rodzaj świadczenia. Uczestnictwo, a także obecność innych osób wymaga zgody pacjenta (w przypadku pacjenta małoletniego, całkowicie ubezwłasnowolnionego lub niezdolnego do świadomego wyrażenia zgody, jego przedstawiciela ustawowego) i osoby wykonującej zawód medyczny, udzielającej świadczenia zdrowotnego (art. 20 - 22).

Zgodnie z przepisami powołanej ustawy, przestrzeganie praw pacjenta określonych w ustawie jest obowiązkiem organów władzy publicznej właściwych w zakresie ochrony zdrowia, Narodowego Funduszu Zdrowia, podmiotów udzielających świadczeń zdrowotnych, osób wykonujących zawód medyczny oraz innych osób uczestniczących w udzielaniu świadczeń zdrowotnych (art. 2). Ponadto, przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych osoby wykonujące zawód medyczny kierują się zasadami etyki zawodowej określonymi przez właściwe samorzady zawodów medycznych (art. 8).

Stosownie do przepisów art. 20 ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (jt. Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1217), pielęgniarka, położna ma obowiązek poinformować pacjenta o jego prawach.

W świetle art. 36 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (jt. Dz. U. 2008 r. Nr 136, poz. 857 ze zm.), lekarz podczas udzielania świadczeń zdrowotnych ma obowiązek poszanowania intymności i godności osobistej pacjenta. Lekarz ma również obowiązek dbać, aby inny personel medyczny przestrzegał tej zasady w postępowaniu z pacjentem. Przepis ten przewiduje jednocześnie, że do klinik i szpitali akademii medycznych, medycznych jednostek badawczo-rozwojowych i innych jednostek uprawnionych do kształcenia studentów nauk medycznych, lekarzy oraz innego personelu medycznego w zakresie niezbędnym do celów dydaktycznych nie stosuje się art. 22 ust. 2 ustawy o prawach pacjenta ..., zakładającego, że uczestnictwo oraz obecność innych osób przy udzielaniu świadczenia zdrowotnego wymaga zgody pacjenta i osoby udzielającej świadczenia zdrowotnego.

Tymczasem, zgodnie z art. 47 Konstytucji RP, każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym. W myśl art. 31 ust. 2 Konstytucji, ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw. W świetle tych regulacji, powstaje wątpliwość odnośnie zgodności art. 36 ust. 4 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty z art. 47 Konstytucji, wyrażającym prawo do prywatności.

Zważyć jednocześnie wypada, że z raportów Fundacji „Rodzić po Ludzku”, doniesień prasowych oraz z innych informacji posiadanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że w polskiej opiece zdrowotnej dominuje paternalistyczny stosunek personelu medycznego do chorych, a prawa pacjenta postrzegane są wciąż jako dodatek do właściwej opieki. Nagminnie naruszane jest prawo do poszanowania intymności i godności pacjenta, m.in. poprzez rezygnację z uzyskania zgody pacjenta na uczestnictwo i obecność innych osób przy udzielaniu świadczenia zdrowotnego, w przypadku zbiorowego przyjmowania pacjentów, przygotowania się do badań i badania w pomieszczeniu umożliwiającym wejście osobom postronnym (przypadkowym), domniemania, że pacjent zgłaszający się do zakładu opieki zdrowotnej kształcącej personel medyczny godzi się na ograniczenie lub rezygnuje z prawa do intymności.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (jt. Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w powyższej sprawie oraz przekazanie informacji na temat działań i zamierzeń resortu zdrowia w kierunku zapewnienia respektowania obowiązujących praw człowieka i obywatela.

Z poważaniem

Z upoważnienia
Rzecznika Praw Obywatelskich

Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich